

HERIOTZA IKUSKIZUN

Mundu txepel eta arin honetan heriotza bihurtu dute ikuskizunik errentagarrien. Miguel Angel Blanco eta Lady Di (Herioari diodan begiruneak barka nazala) audientziaren izarrik disdiratsuenak izatera heldu dira telebistaren bihotz zuri eta hotzen hatzaparretan. Ohizko telesailen osagai guztiak erabilita gaurko irudien diseinatzaileek anpuluak bilatzen zituzten hartzaileengan. Eta bete-betean asmatu zuten. Euskal malkoek, Espainiakoeekin batera, uda amaieran Mundu osoarekin bat egin zuten eta negar uholde honek pentsaera kritikoak eta arrazoi sakonak suntsitu zituen.

Telebista bakarra hamaika kanaletan, horra hor etorkizuna. Ñabardurarik ez, hizkuntza ez bada. Bi heriotz ikuskizun hauek berretsi dute aspaldidanik hitzetik hortzera erabili duguna. Telebista dugu neoliberalismoaren armarik garrantzitsuenetako bat. Horregatik informazio kritikoaren behar handia dagoela aldarrikatu nahi dut. Bien bitartean ni ez naiz hemengo.

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

GIZARTE ESKAERA I

Euskaldunon Egunkaria-n era honetan irakurri dut albisteak:

EAEko Auzitegi Nagusiko Gobernu Salako epaile talde batek uste du ez dagoela «gizarte eskaerarik» organo judizialetako euskararen erabilerarako.

Hori entzun eta gogora etorri zait alabaren jaiotzaren izenematea Tolosako Erregistro Zibilean euskaraz gauzatu ahal izateko ibilitako komeriak eta alferrik galdutako orduak. Nekane

San Miguel epaileari esker edukiak euskaraz jaso ahal izan genituen, baina ezinezkoa izan zen, erregistroko liburua euskaraz lortzea, INEren *Boletín estadístico de parto* delakoa euskaraz eskuratzea, edota Euskal Herriko Epaitegi Gorenera bidalitako gutunaren izapidea (tramitazioa, alegia) euskara hutsez egitea. Gogoan ditut ere, NAN delakoa berritzerakoan izandako gora-beherak: zaharrean emazteak eta biok izenak euskaratuta geneuzkan, eta berrian berriro euskaraz agertzeko ez dakit zer agiri lortzeko eskatzen ziguten, oso ongi ez dakit zergatik. Eztabaida luzeen ondoren lortu genuen, beste egun batean itzuli gabe, izenak euskaratuta etxeratzea.

Garrantzirik gabeko era horretako huskeria batzuk euskaraz lortzea eromena bihur baliteke, garbi dago oso komentzitu behar duela pertsonak, epai garrantzitsuren bat jokoan egonik, euskararen eskaera egiteko. Badituzte erabaki hori harturiko lagunak eta beraiek bakarrik dakite zenbat atzerapen, zenbat itzuli eta zenbat buruhauste pasa behar izan dituzten. Eta batzuetan, hala ere, erdaraz egin behar!

Oso oker ez banabil izango dira hamabost bat urte (artean Tolosako Euskara Zerbitzuan nintzen) orduko epailearekin harremanetan hasi ginela, euskararen erabilpena sustatzeko asmoz. Orduko hark ez zuen ia urratsik eman, baina ondoren, herritik epaile euskaldun eta euskaltzaleak pasa diren arren, egoera ez da asko hobetu. Urrats bat aurrera eman nahi izan denean Justizia administrazio barruko muga eta harresi erdaltzaleekin egin baitute topo.

Hori guztia jakinda, «gizarte eskaerarik» ez dagoela irakurtzea mingarri suertatzen da. Aitzakiak asmatzen hasita, imajinario gehixeago ere ager zitekeen, kontxo! Nolanahi ere, badirudi justizia administrazioa euskalduntzeko lehen neurriak (txikiak eta herabeak izan arren) hartu ahal izateko bidea zabaldu dela. Bada zeozer.◦

Eta hala ere, egia da, irakaskuntza alde batera utzita, gure gizarteko hainbat esparrutan (gehienetan zoritxarrez) oso gutxi nabari dela euskararen gizarte eskaera.

Udal administrazioa izan daiteke horren adierazlerik garbientako bat. Gaur egun, Euskal Herriko udal askotan (gero eta gehiagotan zorionez), ez dago inolako arazorik gutunak, agiriak, eskaerak edo nolana hiko idazkiak euskaraz jaso, eta berauen tramitazioa ere euskaraz bideratzeko. Hala ere, bakan batzuk besterik ez dira udal administrazioarekiko harreman idatzietan euskara erabiliko dizuten herritarrak.

Euskarazko kultur produktuen bideragarritasunaren arazorik handiena merkatuaren eskasia da, «gizarte eskaririk» ez egotea, alegia. Euskarazko produktuak gutxi kontsumitzen dira, batez ere idatzizkoak.

Gizarte eskaera handitzea eta aktibatzea ezinbestekoa izango da ordea, hizkuntz normalizazio prozesua aurreratu ahal izateko eta euskarazko hedabideak, liburuak, kultur produktuak, emankizunak, etab. bizirik mantendu eta sendotu ahal izateko.

Badakit hizkuntzaren «gizarte eskaera» gauzatzeak, pazientzia eta ahalegin dosi handiak eskatzen dituela eta edonor ez dagoela prest horretarako, baina audientziek agintzen duten sasoi honetan bizitza sozialaren alor guztietan euskararen aldeko «gizarte eskaera» bizkor dadin, sistema eta mekanismoak asmatu, zabaldu eta gizarteratu beharrean gaude euskaldunok.

«Gizarte eskaera» handituz, unean uneko eta sailez saileko erabilpen jarrerak aktibatu behar dira, edo bere kasuan, euskarazko kultur produktuen kontsumoa sustatu, euskararen aldeko aldarrikapen hutsak gaindituz.

Behin euskara erabiltzeko aukera zabaltzen denean, inork ez dezala esan: «*¿No ves? Tanto que pedían y ahora no viene ninguno*».o

IKASTURTE BERRIA, POZ BERRIA

Ikasturtea joan, ikasturtea etorri, gero eta altuagoa da euskarazko eredueta matrikulatzen den haur kopurua.

EAEEn 3 urteko haurren erdiak baino gehiago D eredueta matrikulatu dira, A eta X ereduak % 16ra murriztu direlarik. Iparraldean, oztopoak oztopo eta emeki bada ere, euskarazko lerroak hedatzen ari dira. Eta Nafarroan, lehen aldikotz, erdia baino gutxiago dira euskararik gabeko eredueta matrikulaturiko haurrak (G eredueta, alegia).

Euskarari eta euskarazko irakaskuntzari dagozkion datu pozgarri hauen atzean erronka eta egoera berriak planteatzen zaizkigu. Euskarazko eredueta ikasten ari diren ikasleen tipologia soziolinguistikoa aldatu egin dira eta baita berauen behar soziolinguistikoa ere.

Kontuan izan behar da, euskarazko eredueta matrikulatu diren haur horietatik asko (eta zonalde batzuetan gehiengo nabarmena) jatorriz erdaldunak direla eta ingurune sozial eta familiar erdaldunetan bizi direla.

Baldintza horietan, gero eta garrantzitsuagoa izango da ikastetxeen esparruan garatzen ari diren hizkuntzaren ikasketa dinamikak erabilera dinamikekin uztartzea, ikastetxeetan lorturiko hizkuntz gaitasuna kanpoan gal ez dadin, ikasleek ikasitakoa erabil dezaten eta gaitasun pasiboetatik (ulertu) gaitasun aktiboetarako jauzia (hitz egin) eman dezaten.◦

HARRIAK ETA MOTXILAK

Zerbait idatzi nahi nuen, komunikabide guztiak astindu dituen gai garrantzitsu honi buruz... baina ezin dut. Oinarrizko datu batzuk falta zaizkit, eta hainbat egunkaritan bilatu ditudan arren ez ditut inon aurkitu: zenbat pisatzen zuten motxiletan sartu zituzten harri dontsu haiek? Zenbat kilometro egin behar izan zituzten hurrek motxilak bizkarrean zituztela?◦